

Het verhaal van 'Voorbij Siberië' is op met gel gevuld plastic gedrukt

Het was koud en het werd steeds kouder. Najaar in Siberië. De wegen — voor zover ze bestonden — zijn onbegaanbaar door de sneeuw, de rivieren zijn nog niet hard genoeg bevroren om als wegen te dienen. In de stad Ochotsk lopen mensen met enorme bevroren vissen onder de arm; nog verder de kou in, in Yakoetsk gaat de slager zijn karkassen met een boomzaag te lijf. Een helikopter brengt Jacqueline Elich en Petra Spiljard, een grafische ontwerpsters uit Amsterdam, naar de taiga, waar de Evenki-nomaden wonen en rendieren hoeden. Daar delen de meiden het kampement van Victor & Victor, die uit grote kisten een televisie, een videorecorder, een generator en stapels banden te voorschijn halen. Een week lang is dit de buurtbioscoop waar de Evenki naar Amerikaanse B-films komen kijken, soms twee of drie op een avond. *Shootouts* in de straten van New York, in het Russisch nagesynchroniseerd.

Maar waar waren de berenfeesten? Want daar was het hen om begonnen. „In het Etnologisch Museum in Moskou hadden we een jaar eerder foto's gezien van een Siberisch berenfeest. Dat wordt, begrepen we toen, in tijden van tegenspoed gehouden

Die feesten zijn door de Russen verboden, maar het scheen dat ze nog wel werden gehouden — al wist niemand precies waar.” Voorzien van meer nieuwsgierigheid dan informatie trokken ze het jaar daarop naar Siberië. Steeds was het antwoord: nee, vorig jaar wel maar dit jaar niet, of: nee, hier niet, maar in het volgende dorp weten ze er alles van. Ten slotte was het de burgemeester van het dorp

Zoektocht naar de onvindbare beer

Bulava die ze het berenfeest kon laten zien: thuis, op de videoband die hij had gekregen van de Japanse cameraploeg die het helemaal in scène had gezet. Een andere bewoonster van Bulava weet waarom ze geen feesten kunnen vinden: „De beren houden nu hun winterslaap.”

Elich en Spiljard besloten de beer als een graal te beschouwen, een Leitmotiv voor een zoektocht. Bij terugkeer in Nederland besloot Elich in een *koud boek* er verslag te doen, mede ten behoeve van het Fonds voor Beeldende Kunst, Bouwkunst en Vormgeving dat er een reisbeurs voor had gefourneerd. „Het moest niet alleen een *verhaal* worden over hoe koud het was, het moest die fysieke sensatie er daadwerkelijk bij oproepen.” In Athenaeum Boekhandel wordt morgenavond het resultaat gepresenteerd: *Voorbij Siberië. Een Ijskoud boek*.

Bijna drie jaar heeft het gevergd om dat eerste idee gerealiseerd te krijgen: de reis naar Siberië had plaats in 1993. Uiteindelijk heeft het 'boek' de vorm gekregen van een mooi bedrukte doos met daarin een helblauw mini-flesje Royalty Vodka, een groot wit vel met

portretten van dik ingepakte Siberiërs — niet gerangschikt naar plaats, maar naar temperatuur, van 0 tot -40 — en het verhaal, in witte letters gedrukt op een lange lap doorzichtig plastic dat gevuld is met een felblauwe stroperig substantie. „Toevallig zag ik bij een winkel die protheses verkoopt een *hot/cold pack* liggen. Dat is een soort gel dat zowel gekoeld als verwarmd kan worden en heel lang die temperatuur houdt. Ik heb de fabriek opgebeld, 3M, en ze het idee voorgelegd. Ze vonden het natuurlijk wel een beetje merkwaardig, maar ook interessant.”

Vervolgens was er uitgebreid materiaalresearch voor nodig om een type plastic te vinden waarop het reisverhaal dat Elich en Spiljard hadden geschreven, zonder dat de letters bij kou zouden barsten of loslaten. Daarna moest ze bedrijven vinden die deze curieuze 'bladzijden' konden drukken en sealen. De lezer wordt ook gewaarschuwd het boek liggend te bewaren, omdat anders de druk van de zware gel op de naden te groot wordt. Op de doos staat behalve de titel en een van een kaviaarblikje geleende afbeelding van een steur, ook een gebruiksaanwijzing — „Het boek voor het lezen koel bewaren” — en een kleine wenk: „Heeft u na het lezen last van stijve, reumatisch aandoende handen, dan: het boek vijf minuten in heet water verwarmen, het warme boek in een doek wikkelen en circa dertig minuten op de handen leggen.”

Elich is blij dat ze heeft doorgezet met *Voorbij Siberië*, maar ook blij dat het voorbij is. „Ik ben net terug uit Iran. Daar heb ik prachtige kalligrafische patronen gevonden die ik ga gebruiken als decoratie op de nieuwe cd van een islamitische popgroep.”